

een complex en meerdimensionaal gegeven is, maar hiervoor is bijkomend onderzoek nodig.

Bij het hernemen van dit onderzoek in het kader van de voorbereidingen van het NPVB 2011 kan speciale aandacht uitgaan naar de geschetste methodologische aspecten, zodat hun effect nog beter kan worden ingeschat.

Sandra Savenberg
Paul Wouters*

DE NIEUWE DEXIA-INDELING¹ VAN DE VLAAMSE GEMEENTEN² AAN U VOORGESTELD

Contextualisering en benchmarks van gemeentelijke verkeers- of criminaliteitsstatistieken gebeuren meestal binnen de gemeenten of het totaal van de eigen Politiezone of binnen de klassieke bestuurlijke entiteiten, zijnde de administratieve, gerechtelijke of kiesarrondissementen, provincies en regio's (Vlaanderen, Wallonië, Brussels Hoofdstedelijk Gewest). In het kader van de reorganisatie van de lokale politie heeft de FOD Binnenlandse Zaken ook een eigen typologie van de gemeenten aangemaakt³. Deze was gebaseerd op de functionele aspecten van de verstedelijking (uitrustingsgraad, centrumfunctie) en op de morfologische aspecten van de verstedelijking (dichtheid van de woningen, dichtheid van de gebouwen). Ze omvatte volgende vijf categorieën: 1. grote steden (Brussel-stad, Charleroi, Luik, Gent, Antwerpen); 2. regionale steden of gemeenten van Brussel-18; 3. agglomeratiegemeenten en kleine goed uitgeruste steden; 4. kleine steden die middelmatig of slecht uitgerust zijn OF sterk verstedelijkte gemeenten; 5. morfologisch middelmatig of weinig verstedelijkte gemeenten. Contextualisering en benchmarking volgens deze indeling is nog zeer

gebruikelijk, vooral in federale overheidsdocumenten.

Wie een andere gemeentelijke classificatie wil gebruiken kan sinds kort gebruik maken van een herziene en geactualiseerde DEXIA-indeling van de Vlaamse (en Belgische) gemeenten⁴. De Vlaamse gemeenten zijn ingedeeld in 16 sociaaleconomische clusters (zie tabel 1). We beschrijven hier de voornaamste principes en de methodologische aanpak van deze gemeentelijke classificatie.

Het doel van de Dexia-classificatie bestaat erin gemeenten met een vergelijkbare sociaaleconomische omgeving onder te brengen in zo homogeen mogelijke klassen. Op die manier kan vastgesteld worden in welke mate die homogene sociaaleconomische klassen een verklaring bieden voor relevante criminologische waarnemingen. De Dexia indeling is in een dubbel opzicht origineel. In de eerste plaats wordt geen geografische indeling beoogt in ruimtelijk homogene of functioneel complementaire zones (bijv. landschapsruimte, samenwerkings- en ontwikkelingsdomeinen ...). De sociaaleconomische categorieën worden samengesteld los van de geografische lokalisatie en kunnen dus gemeenten omvatten die ver uit elkaar liggen. Ten tweede wordt, in methodologisch opzicht, de voorgestelde classificatie doorgevoerd aan de hand van een zeer overvloedige database en er wordt gebruik gemaakt van verfijnde beschrijvende statistische methodes waarmee die primaire informa-

4 De eerste DEXIA-indeling dateert van 1997 en was geïnspireerd op de klassieke indeling van de Belgische gemeenten. Zie Desoy A., "Sociaaleconomische typologie van de gemeenten" Tijdschrift van het Gemeentekrediet, nr 205, 1998/3, p 17-43. De huidige indeling is gebaseerd op de recente statistieken van de sociaal-economische enquête 2001.

Voor een goed begrip: de Dexia studie is toegepast op alle Belgische gemeenten (n=589) en daarna is ook een analyse voor de gemeenten van de drie gewesten gebeurd. In deze bijdrage bespreken we de resultaten van de analyse op de Vlaamse gemeenten (n=308). Voor meer info zie url's achteraan het artikel.

* De auteurs werken op de centrale dienst strategische analyse van de Federale Politie.

1 Meer volledige info vindt u op het web: <http://www.dexia.be/NL/Professional/PublicFinance/oursector/Publications/SpecialStudy/>

2 Deze Dexia-indeling bestaat ook voor de Waalse en de Brusselse gemeenten.

3 Referentiedocument: Politiezone-typologie 04/2000

tie wordt samengevat. Talrijke bestaande gemeentelijke typologieën steunen op een beperkte en goed afgebakende selectie van statistische indicatoren en het gebruik van willekeurige drempelwaarden.

De 150 variabelen van de Dexia-database vormen de beginvariabelen voor de gemeentelijke indeling. Deze beschrijven volgende algemene karakteristieken van de gemeenten: a. bestemming van de bodem en de gebouwen/woningen (oa. kadastrale gegevens, prijzen, comfort, wegennet, transportmiddelen, bevolkingsdichtheid, uitrustingsgraad); b. inkomensvariabelen (oa. fiscale gegevens, kadastrale inkomens, welvaartindicator); c. economische structuur en structuur van de actieve bevolking (oa. economische activiteitensectoren, beroepsstatuut, toegevoegde waarde); d. demografische kengetallen (oa. leeftijd, nationaliteit, burgerlijke staat, structuur schoolgaande bevolking, afhankelijkheidsgraden); e. voorzieningen van algemeen nut, externaliteiten en aantrekkingskracht. Deze database bevat zowel statistische (die een toestand op een bepaald moment beschrijven) als dynamische gegevens (die een verandering in de tijd beschrijven in termen van groei, aandeel). Om een systematische afwijking, veroorzaakt door een grootte-effect van de gemeenten te vermijden, worden alle gegevens voor de analyse uitgedrukt in relatieve termen (index, percentage, inwoners per km², ...) Op de variabele bevolking wordt een transformatie doorgevoerd zodat de omvang van de gemeente alsnog als variabele kan meegenomen worden.

De typologie van de gemeenten wordt dan op basis van een dubbele statistische verwerking van deze begininformatie uitgewerkt in de vorm van een grote matrix met twee dimensies (aantal gemeenten op de y-as en aantal beginvariabelen op de x-as). Dankzij een factoranalyse wordt het aantal beginvariabelen beperkt door de redundante informatie te elimineren en de in aanmerking te nemen informatie toe te spitsen op een beperkt aantal nieuwe variabelen, factoren genoemd. De horizontale dimensie van de beginmatrix telt nu slechts 10 variabelen. In volgorde van hun differentiërende kracht in het

Vlaamse Gewest zijn dat: 1. Demografische groei; 2. Inkomensniveau-sociaaleconomische positie; 3. Morfologische verstedelijkingsgraad – Landelijk karakter; 4. Functionele verstedelijkingsgraad (aantrekkingskracht); 5. Toeristische activiteit; 6. Tertiaire activiteit, 7. Industriële activiteit; 8. Vergrijzing; 9. Demografische groei-Migratiecomponent; 10. Grensfenomeen.

Daarna werd een hiërarchische classificatie doorgevoerd en een clusteranalyse op de gevonden factorscores. Zo werd die nieuwe Multidimensionale ruimte onderzocht naar “dicht bij elkaar liggende gemeentelijke observaties”. De dichtst bij elkaar liggende gemeenten, d.w.z. die welke voor de diverse factoren vergelijkbare waarden hebben en dus een zelfde sociaaleconomische omgeving als kenmerk hebben, worden ondergebracht in klassen of “clusters”. Zo wordt ook de verticale dimensie van de beginmatrix gereduceerd en de gemeenten kunnen in een beperkt aantal clusters samengebracht worden. Concreet: in 16 clusters samen te vatten in 4 hoofdcategorieën (zie Tabel 1)

Binnen elk van de 16 klassen kunnen nog (grote) verschillen op tal van variabelen aanwezig zijn. De verschillen binnen de klassen zijn evenwel overal kleiner dan die tussen de klassen. Elke gemeente vertoont meer gemeenschappelijke punten met de andere gemeenten van haar cluster dan met de gemeenten van de overige clusters. Bovendien moet er rekening gehouden worden dat men tot een cluster kan behoren op basis van factoren die niet direct ruimtelijk zichtbaar zijn zoals de demografische evolutie, de vergrijzing van de bevolking en het belang van de centrumfunctie.

Ofschoon de statistische verwerking gebeurde zonder ruimtelijke verwijzing (er zijn geen geografische coördinaten van de gemeenten mee opgenomen in de variabelenset) blijken toch nogal wat ruimtelijke correlaties binnen sommige clusters aanwezig en vormen volledige delen van provincies, arrondissementen één geheel. Dit is evenwel meer het geval in Wallonië dan in Vlaanderen.

Tot slot: omdat Dexia met deze indeling in hoofdzaak een ondersteunend instrument voor haar analyse van de gemeentelijke financiën beoogt, hierbij ook nog enige info over de verdeling van de gemeentelijke uitgaven voor veiligheid (d.w.z. politie en brandweer) en verkeer plus wegen volgens de nieuwe gemeentelijke indeling.

Luc Deschamps *

Tabel 1: Vlaamse Gemeenten volgens de DEXIA-indeling (2007)

WOONGEMEENTEN

Inkomens hoger dan het regionaal gemiddelde en zwakke centrumfunctie

1. WOONGEMEENTEN IN LANDELIJKE ZONES
 - Affligem Begijnendijk Boechout
 - Boortmeerbeek Buggenhout Destelbergen
 - Erpe-Mere Gavere Jabbeke Kalmthout
 - Kappelle-op-den-Bos Londerzeel
 - Lovendegem Nevele Nijlen Oosterzele Oud-Turnhout Putte Ranst Roosdaal Sint-Katelijne-Waver Sint-Lievens-Houtem
 - Waasmunster Zandhoven Zingem
2. WOONGEMEENTEN IN DE STADSRAND
 - Bertem Bierbeek Bonheiden Boutersem
 - Haacht Herent Holsbeek Huldenberg
 - Kampenhout Keerbergen Kortenberg Lennik
 - Lint Lubbeek Meise Melle Merchtem
 - Merelbeke Nazareth Opwijk Oud-Heverlee
 - Rotselaar Steenokkerzeel Tremelo Vosselaar
 - Zemst Zoersel
3. AGGLOMERATIEGEMEENTEN MET TERTIAIRE ACTIVITEIT
 - Aartselaar Asse Beersel Borsbeek Dilbeek
 - Drogenbos Edegem Grimbergen Kontich
 - Machelen Morsel Schoten Sint-Pieters-Leeuw Ternat Wijnegem Wommelgem
 - Zaventem
4. RESIDENTIËLE RANDGEMEENTEN MET HOGE INKOMENS
 - Brasschaat Kapellen Hove Schilde Hoeilaart
 - Kraainem Linkebeek Overijse Sint-Genesius-Rode Wemmel Wezembeek-Oppem Tervuren
 - De Pinte Sint-Martens Latem

LANDELIJKE GEMEENTEN (VERSTEDELIJKE PLATTELANDSGEMEENTEN)

verstedelijingsgraad is lager dan het regionaal gemiddelde en er is zwakke centrumfunctie

5. KLEINE AGRARISCHE GEMEENTEN
 - Bekkevoort Bever Borgloon Galmaarden
 - Geetbets Gingelom Glabbeek Gooik Heers
 - Herne Hersteppe Hoegaarden Horebeke
 - Kortenaken Lierde Linter Maarkedal
 - Nieuwerkerken Pepingen Riemst Sint-Laureins Tielt-Winge Voeren Wortegem-Petegem Zoutleeuw Zuienkerke Zwalm
 6. ERG LANDELIJKE GEMEENTEN MET STERKE VERGRUIZING
 - Alveringem Ardoos Assenede Beernem
 - Damme Deerlijk Heuveland Houthulst
 - Ichtegem Ingelmunster Kaprijke Knesselare
 - Koekelare Kortemark Laarne Langemark
 - Ledegem Lendeledede Lichtervelde Loreninge
 - Maldegem Mesen Meulebeke Moerbeke-Waas Moorslede Oudenburg Pittem
 - Ruiselede Spiere Helkijn Staden Vleteren
 - Zomergem Zonnebeke
 7. LANDELIJKE GEMEENTEN OF VERSTEDELIJKE PLATTELANDSGEMEENTEN MET STERKE DEMOGRAFISCHE GROEI.
 - Arendonk As Baarle-Hertog Balen Bilzen
 - Bocholt Brecht Diepenbeek Dilsen-Stokkem
 - Essen Ham Hechtel-Eksel Herenthout Herkede-Stad Herselt Hoeselt Hulshout Kasterlee
 - Kinrooi Kortessem Lanaken Lille Lochristi
 - Lommel Maaseik Meeuwen-Gruitrode
 - Merksplas Neerpelt Peer Ravels Retie Steken
 - Vorselaar Wellen Wuustwezel Zonhoven
 - Zutendaal
- ### GEMEENTEN MET EEN CONCENTRATIE VAN ECONOMISCHE ACTIVITEIT
- de economische activiteit is groter dan het regionaal gemiddelde en de inkomens lager dan het regionaal gemiddelde
8. LANDELIJKE EN AGRARISCHE GEMEENTEN MET INDUSTRIËLE ACTIVITEIT
 - Alken Anzegem Bree Dentergem Dessel
 - Halen Hamont-Achel Hooglede Kluisbergen
 - Kruishoutem Laakdal Lummen Meerhout
 - Oostkamp Oostrozebeke Rijkevorsel
 - Wingene Zedelgem Zulte Zwevegem
 9. VERSTEDELIJKE PLATTELANDSGEMEENTEN MET INDUSTRIËLE ACTIVITEIT EN DEMOGRAFISCHE GROEI
 - Aalter Beerse Deinze Grobbendonk
 - Hoogstraten Malle Olen Opglabbeek
 - Overpelt Tessenderlo Westerlo Wielsbeke
 10. STEDEN EN AGGLOMERATIEGEMEENTEN MET EEN INDUSTRIËLE ACTIVITEIT
 - Beveren Bornem Duffel Izegem Kuurne
 - Puurs Waregem Zwijndrecht

* Adviseur SVR

**SEMIVERSTEDELIJKE GEMEENTEN OF
AGGLOMERATIEGEMEENTEN**

inkomens lager dan het regionaal
gemiddelde en zwakke centrumfunctie

11. WEINIG VERSTEDELIJKE GEMEENTEN MET
DEMOGRAFISCHE ACHTERUITGANG
Avelgem Berlaar Berlare Brakel
Denderleeuw Gistel Haaltert Herzele
Kruibeke Landen Lebbeke Lede Liedekerke
Rumst Scherpenheuvel Stabroek Sint-
Amands Sint-Gillis-Waas Waarschoot
Wachtebeke Wichelen
12. STERK VERSTEDELIJKE GEMEENTEN MET
LAGE INKOMENS
Beringen Boom Evergem Hamme Harelbeke
Heist-op-den-Berg Hemiksem Heusden-
Zolder Houthalen-Helchteren Lokeren
Maasmechelen Menen Niel Ronse Schelle
Temse Wervik Wevelgem Willebroek Zelzate

CENTRUMGEMEENTEN

Centrumfunctie sterker dan het regionaal
gemiddelde

13. MIDDELGROTE STEDEN
Aarschot Dendermonde Diest Diksmuide
Eeklo Geel Geraardsbergen Halle Herentals
Ieper Leopoldsburg Lier Mol Ninove
Oudenaarde Poperinge Sint-Truiden Tielit
Tienen Tongeren Torhout Veurne Wetteren
Zottegem
14. REGIONALE STEDEN
Aalst Genk Kortrijk Mechelen Roeselare
Sint-Niklaas Turnhout Vilvoorde
15. Grote steden en regionale steden
Antwerpen Brugge Gent Hasselt Leuven
Oostende

TOERISTISCHE GEMEENTEN

Toeristische activiteit sterker dan het
regionaal gemiddelde

16. KUSTGEMEENTEN
Blankenberg Bredene De Haan De Panne
Knokke-Heist Koksijde Middelkerke
Nieuwpoort
-

Tabel 2: Nettolasten per begrotingsfunctie (in
EUR/inw)

Cijfers Begroting 2006	Verkeer Wegen	Veiligheid (Politie- Brandweer)
Vlaamse gemeenten	88	136
5 Kleine landelijke gemeenten	92	77
4 Woongemeenten met hoge inkomens	99	88
15 Grote steden en regionale steden	41	262
16 Kustgemeenten	158	134

Verdere info

[www.dexia.be/nocms/documents/Professio-
neel/.../Typologie_prob_nl.pdf](http://www.dexia.be/nocms/documents/Professio-
neel/.../Typologie_prob_nl.pdf)

[www.dexia.be/.../20070913Dexiatypologiege-
meenten.pdf](http://www.dexia.be/.../20070913Dexiatypologiege-
meenten.pdf)

[www.dexia.be/nocms/documents/.../studies/Ty-
pologie_methodo_nl.pdf](http://www.dexia.be/nocms/documents/.../studies/Ty-
pologie_methodo_nl.pdf)

MENSENRECHTEN

STRAATSBURG FLASH 2009

1625 arresten velde het EHRM in 2009, het jaar
waarin het zijn 50ste verjaardag vierde. Dat
waren er weeral 82 meer dan in 2008. Momen-
teel zijn er 123.400 zaken hangende voor het Hof
en dit aantal blijft toenemen. Elk jaar wordt het
voor het Hof moeilijker om de grote stroom
zaken te behandelen binnen een redelijke ter-
mijn. Het ondertussen door iedereen gekende,
maar nog niet in werking getreden 14de proto-
col, zou al een mouw moeten passen aan de over-
lastproblemen van het Hof. Het protocol kan
echter pas in werking treden wanneer het door
de 47 staten die partij zijn bij het EVRM wordt
geratificeerd. Lange tijd weigerde Rusland dit te
doen, maar in januari 2010 ratificeerde Rusland
dan toch het 14de protocol, zodat het op 1 juni
2010 in werking kan treden. Toch is nu al duide-
lijk dat het 14de protocol, samen met enkele
andere kleinere ingrepen, niet voldoende zal zijn
om de zware 'caseload' van het Hof voldoende te
verlichten. Over de werklastproblematiek van
het Hof discussieerden de 47 staten op 18 en 19
februari 2010 op een conferentie in het Zwitserse
Interlaken. Dit leverde geen concrete oplossin-
gen op, maar wel een Verklaring en een Actie-
plan.¹ Deze rubriek kampt logischerwijze met
een corresponderend capaciteitsprobleem. Ze
heeft als bedoeling het signaleren van opmerke-
lijke arresten aan het Panopticonpubliek. Het is
onbegonnen werk om alle relevante rechtspraak
van het Hof te bespreken op een 6-tal pagina's.
Daarom hebben we het kookwasprogramma
toegepast op onze Themisbijdrage over mensen-
rechten en schotelen we hier de mini-versie

1 Zie [http://www.eda.admin.ch/etc/media-
lib/downloads/edazen/topics/europa/euroc-
.Par.0133.File.tmp/final_en.pdf](http://www.eda.admin.ch/etc/media-
lib/downloads/edazen/topics/europa/euroc-
.Par.0133.File.tmp/final_en.pdf).